

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปงสนุก จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านปงสนุก ที่ปฏิบัติหน้าที่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ปรับปรุงแล้ว ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตอนที่ 3 แบบสอบถามการดำเนินกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ที่ 0.95 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือสูง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปงสนุก จังหวัดลำปาง พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปพบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.33 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 6.67 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 88.33 อายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.33 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมากกว่า 10 ปี มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 55.00 หน้าที่รับผิดชอบ เป็นครูประจำชั้น คิดเป็นร้อยละ 45.00 มีประสบการณ์ในการเป็นครูที่ปรึกษา (ครูประจำชั้น) มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.00 จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนต่อสัปดาห์มากที่สุด คือระหว่าง 16 - 20 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 48.33 จำนวนชั่วโมงที่ปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่วนมากคือ 5 - 10 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 45.00 ด้านพื้นฐานความรู้ทางจิตวิทยา หรือแนะแนวครูส่วนใหญ่ เคยศึกษาวิชาจิตวิทยาหรือการแนะแนวมาแล้ว คิดเป็นร้อยละ 73.33

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปงสนุก จากการวิจัยพบว่าโดยรวมครูโรงเรียนบ้านปงสนุก มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 อนุมานว่าครูมีปัญหาในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 - 2.47 ในเรื่องการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนและจัดทำกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน อนุมานว่ามีปัญหามาก

3. ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปงสนุก พบว่า โดยรวมครูมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 อนุมานว่า มีปัญหาปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ ครูมีความสามารถดำเนิน กิจกรรมระดับน้อย ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เรื่อง เชื่อมบ้าน การศึกษารายกรณี และสังคมมิติ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.24 - 2.39 อนุมานว่า มีปัญหามาก ด้านการ ป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน มีปัญหามากในเรื่องการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน มีความเข้าใจ ระดับน้อย เฉลี่ยเท่ากับ 2.35 ส่วนด้านอื่น ๆ ยังมีปัญหาอยู่บ้าง

4. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่าครูเห็นด้วยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปงสนุก จังหวัดลำปาง อภิปรายผลดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่ามีปัญหาปานกลาง และยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียน ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย ในเรื่องของการประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน แสดงว่ามีปัญหามากในเรื่องดังกล่าว ครูจึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2546) แนวทางการ ประเมินตนเองในการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน ด้านปัจจัย มาตรฐานที่ 2 ครูที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีในบทบาท หน้าที่การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา อาจฤทธิ์ (2547) ได้ศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาพบ ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านครู ที่ปรึกษา ดังนั้นครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนวิธีการที่ชัดเจน จึงควร ได้รับความรู้ในการเรื่องของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งตรงกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2546) แบบประเมินมาตรฐาน ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 2 มีการพัฒนาครูที่ปรึกษา และ บุคลากรที่ถูกต้องให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สมนึก นาห้วยทราย (2546) ได้ทำการศึกษา

การบริหารโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จากการศึกษาพบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นจะต้องวางแผนอย่างเป็นระบบ มีกลยุทธ์ในการดำเนินงาน มีผู้ดำเนินการให้ชัดเจนและหน่วยงานแต่ละฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การดำเนินงานต้องประสานงานกับทุกฝ่าย มีการจัดอบรมให้ความรู้และทักษะต่าง ๆ มีระยะเวลากำหนดชัดเจน การดำเนินงานเป็นขั้นตอนจะช่วยให้การบริหารโครงการต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ

2. ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่าโดยรวมครูมีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง อนุมานว่ามีปัญหาระดับปานกลาง ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของทางโรงเรียน จัดแย้งกับ กรมสุขภาพจิต (2546) ได้ระบุถึงความสำคัญและความเป็นมาของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นไปเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมที่มุ่งหวัง จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียน จะเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ ตามระบบ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในความดูแลของตน และพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติพุทธศักราช 2542 ในมาตราที่ 6 มาตราที่ 22 และมาตราที่ 23 รวมทั้งเป็นการพัฒนา ตนเองของครู เพื่อเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานวิชาชีพครู และเป็นไปตามระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา ด้านปัจจัยคือ ด้านที่เกี่ยวกับครู ระบุไว้ในมาตรฐานที่ 2 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของครูในการพัฒนา นักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์และสุขภาพจิตที่ดีพร้อม ช่วยแนะนำและร่วมแก้ไขปัญหา ของผู้เรียน เพื่อการพัฒนาตนเองให้เข้าสู่ความเป็นครูมืออาชีพ และยังสอดคล้องกับ ผ่องพรรณ สายทอง และคณะ (2545) ได้ทำการศึกษาดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางแก้ไขระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามโครงการสุขภาพจิตสู่สถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่พบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีด้วยกัน 7 เรื่อง ก็คือปัญหาด้านการเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน งบประมาณ การจัดทำโครงการ การติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานอื่น ๆ การดำเนินงานตามโครงการ การกำกับ ติดตาม ประเมินผลในทุกขั้นมีปัญหา จึงทำให้มองเห็นในประเด็นที่ว่ามีปัจจัยหลายตัวที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เรื่องการเยี่ยมบ้าน การศึกษา รายกรณี และสังคมมีดี อยู่ในระดับน้อย แสดงว่าครูมีปัญหามาก ในด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลอยู่ในระดับน้อย ซึ่งขัดแย้งกับ กรมสุขภาพจิต (2546) ได้กล่าวถึงการรู้จักนักเรียนเป็น

รายบุคคล เป็นการรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งเป็น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อ คัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ของนักเรียนได้อย่างถูกต้องซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด จากข้อเสนอแนะของครูพบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานคือ จำนวนนักเรียนในความดูแลของครูที่ปรึกษามีมากเกินไป และนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องของการเยี่ยมบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ผ่องพรรณ สายทอง และคณะ (2545) ที่ศึกษาการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามโครงการนำร่อง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า โรงเรียนไม่ได้จัดงบประมาณสนับสนุนครูไปเยี่ยมบ้านของนักเรียน ครูมีภาระหน้าที่ปกติดีกอยู่แล้ว ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังเพิ่มภาระให้ครูต้องกรอกเอกสารและรายงานต่างๆ มากมาย ดังนั้นโรงเรียนควรจัดงบประมาณสนับสนุน ลดขั้นตอนของการรายงาน ซึ่งตรงกับแนวคิด กรมสุขภาพจิต (2546) ได้ระบุไว้ในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในข้อที่ 1 ว่า ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตาม ความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

3. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2547) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับปฏิบัติได้ดี โดยคณะกรรมการเห็นความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากที่สุด สัมพันธ์กับแนวคิด หลักในการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ (2547) การจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอันจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือประสบความสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ 2547, หน้า 3) และยังตรงกับแนวคิด กรมสุขภาพจิต (2546) ระบุไว้ในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ข้อ 2 ว่า ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนใน ทุกด้านซึ่งจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จได้

4. ข้อเสนอแนะของครูในโรงเรียนต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่ต้องการมีความรู้ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจนทุก ขั้นตอน คณะทำงานควรมีการประสานงานกับครูอย่างต่อเนื่องเพื่อความถูกต้อง และร่วมกันหาวิธี ป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ควรมีการจัดทำ จัดเก็บเอกสารให้เป็นระบบและมีการ ส่งต่อข้อมูลต่าง ๆ ให้ครูประจำชั้นต่อไป เพื่อสะดวกและประหยัดเวลาในการสืบค้นข้อมูลของ นักเรียน โรงเรียนควรมีการสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นการทำงานของ ครูและเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรจัดอบรมสัมมนาด้านความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับครูทุกคน
2. โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงแนวทางในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน
3. จัดสรรงบประมาณ และจัดรูปแบบในการเยี่ยมบ้านนักเรียนให้รัดกุม
4. ควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้การชมเชยกับครูที่ปรึกษาดีเด่นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการในการดำเนินงานแบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของผู้ปกครองและนักเรียนในโรงเรียน
2. การเก็บและรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามเท่านั้น ควรมีการเก็บและรวบรวม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การตรวจสอบเอกสารหลักฐานการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนและตรงกับความจริงมากขึ้น